

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi

Psykoterapeutprogrammets profil

Från utbildningsomgång start HT 2016

Förkunskaper i KBT är behörighetskrav

För att kunna erbjuda en utbildning som innebär en påbyggnad redan från början tillämpas en modell med specifika krav på förkunskaper inom KBT, motsvarande den tidigare statliga psykoterapeututbildningens steg 1 om 45 högskolepoäng. Ett intag av studenter utan grundläggande KBT-kunskaper skulle framtvunga en alltför låg nivå under de inledande terminerna och därmed en ineffektiv utbildning med onödigt begränsat avancemang för studenter som har en rimlig grund för utbildningen.

Bred KBT-kompetens

Kognitiva och beteendeorienterade terapier, eller kognitiva beteendeterapier, ses idag som ett paraplybegrepp för behandlingsmodeller med en rad gemensamma kännetecken och som har sin grund i inlärnings- och kognitiv (KBT-) teori eller olika integrativa ansatser mellan dessa. Två mer tydbara grenar i denna utveckling kan identifieras – den behavioristiska och den kognitiva grenen av KBT.

Landets psykoterapeutprogram har olika betoningar på dessa grenar och speciellt tydligt kan det bli under handledningen. Om exempelvis en studerande fullföljer en psykoterapeututbildning (KBT-inriktad) med enbart handledare som har kompetens inom behavioristiska grenen av KBT kommer den studerande med nödvändighet att efter examen ha god kompetens enbart inom denna variant av KBT. Vi har därför valt att under utbildningen uttalat verka för att studenterna ska ha god kompetens inom båda dessa terapitraditioner inom KBT efter avslutad utbildning. De läser exempelvis därför två terminer psykoterapi under handledning med inriktning mot primärt den kognitiva grenen och två med inriktning mot primärt den behavioristiska grenen.

En vanlig indelning av terapiformerna inom respektive utvecklingslinje framgår nedan:

Kognitiva grenen

Fokus på KBT-baserad fallformulering och traditionell KBT (kognitiv terapi) samt nya utvecklingar inom psykoterapin med huvudsakligen KBT-teoretisk (kognitiv) grund, t.ex. metakognitiv terapi, schematerapi, mindfulnessbaserad kognitiv terapi, intolerance for uncertainty therapy och unified protocol.

Behavioristiska grenen

Fokus på beteendeanalys och traditionell beteendeterapi samt nya utvecklingar inom beteendeterapin med huvudsakligen inlärningssteoretisk (behavioristisk) grund, t.ex. acceptance and commitment therapy, functional analytic psychotherapy, dialektisk beteendeterapi och beteendeaktivering enligt behavioristisk modell.

Betoning av att psykoterapeututbildningen är en påbyggnadsutbildning

I undervisningen betonas att utbildningen inte är en fristående utbildning, utan en påbyggnadsutbildning till olika människovårdande yrken som psykolog, socionom och läkare. I den handledda psykoterapin, professionskurser samt en rad andra inslag är därför undervisningen uppdelad utifrån grundprofessioner. Syftet är att därmed bättre tillgodose de konkreta psykoterapeutiska utbildningsbehov de olika grundyrkena har, dels utifrån skiljande förkunskaper och dels utifrån de olika vårdkontexter de sannolikt kommer att verka i efter utbildningen.

Betoningen av grundyrkenas särskiljande kompetensbehov ger en bakgrund till att utbildningen för psykologer bedömts motsvara kraven i specialistutbildningen för psykologer enligt Sveriges Psykologförbunds kriterier. Däravande rektor för specialistutbildningen sammanfattande ackrediteringsbeslutet på följande sätt:

”Jag finner att psykoterapeutprogrammet vid Uppsala universitet (PTUP) har en uttalad ambition att låta sin utbildning genomsyras av ett professionsperspektiv och att man har förutsättningar att lyckas med detta. PTUP har en uttalad och elaborerad ambition att erbjuda blivande psykologspecialister särskiljande och fördjupande inslag vad gäller psykologisk bedömning och strukturerad mätning, kvalificerad forskningsmetodik, undervisning och handledning, metodutveckling och kvalitetssäkring. Förutsättningarna för att leverera en psykologspecifik, specialiserad kompetens i psykologisk behandling/psykoterapi bedöms vara goda.

PTUP har tidigare erfarenhet av att genomföra psykologspecifik psykoterapeututbildning. Förutsättningarna för att kunna erbjuda blivande specialiststudenter en specialiserande vidareutbildning som inte repeterar väsentliga delar av grundutbildningen, utan istället genomgående bygger vidare på befintliga psykologkunskaper, bedöms som goda.”

Stockholm den 20 november 2015

Thomas Lindgren

Rektor, Specialistutbildningen för psykologer, Sveriges Psykologförbund

Det är framför allt tre delar på utbildningen som särskilt kan lyftas fram som centrala vid den bedömningen:

1. Professionskurser

Psykoterapeutprogrammets inledande professionskurs rymmer etik och juridik utifrån psykoterapeutyrket men även utifrån de olika grundyrkenas arbete med psykoterapeutiska arbetsuppgifter. För psykologer innebär det att ett psykologspecialistperspektiv läggs på etiska och juridiska frågor och del av undervisningen förmedlas av företrädare för specialistavdelningen inom Sveriges Psykologförbunds kansli. Professionskursen har även ett omfattande avsnitt om professionsteori där de olika yrkesgrupperna har såväl separata som gemensamma utbildningsinslag.

2. Handledningens utformning

En grund för den professionsspecifika fördjupningen utgör i specialistordningens utbildningsplan s.k. specialistkollegium där yrkesspecifika frågor dryftas. De kliniska tillämpningsinslagen (psykoterapi under handledning, 160 timmar i grupp och 20 timmar individuellt) har på utbildningen utformats så att studenterna uppnår, förutom de traditionella målen för handledningen, även en fördjupning av för-

ståelsen för rollen som specialistpsykolog. Det innebär att samtliga handledare för psykologerna är specialistpsykologer, förut över att vara legitimerade psykoterapeuter och handledarutbildade. En långsiktig ambition inom utbildningsledningen är att även övriga studerande på utbildningen ska handledas av kollegor inom grundprofessionen med vidareutbildning i psykoterapi. I dagsläget är det dock få läkare/psykiatrer och socionomer som har såväl legitimation som psykoterapeut och handledarkompetens.

3. Yrkes specifika utbildningsinslag

Specifika och särskiljande undervisningsinslag för de olika grundyrkena ingår på utbildningen. Exempelvis behöver psykiatrer specifik kunskap i hur de ska integrera rollerna som psykofarmakaförskrivande läkare och psykoterapeut och socionomer mer kunskap i hur den KBT-baserade psykoterapeutiska modellen kan tillämpas på bästa sätt inom socialt behandlingsarbete. För psykologernas del, där dessa inslag avser att leda fram till en specifik kompetens - specialist i klinisk psykologi enligt Psykologförbundets kriterier - har utbildningen särskiljande och fördjupande inslag enligt följande:

Psykologisk bedömning och strukturerad mätning

Psykometri, diagnostik och (personlighets)bedömning med hjälp av psykologiska test och andra strukturerade bedömningsmetoder har en lång och stark tradition inom psykologyrket. Under utbildningen erbjuds en påbyggnad till psykologutbildningen inom kunskapsområdet.

Forskningsmetoder

Under senare år har en del nya avancerade statistiska analysmetoder börjat användas i klinisk psykologisk forskning. Psykologer har en mer omfattande kunskap i forskningsmetodik från sin grundutbildning, jämfört med t.ex. socionomer och läkare, och kan därför erbjudas en mer avancerad påbyggnad i detta sammanhang för att bättre kunna ta till sig och bedöma värdet av flera typer av aktuell forskning.

Att undervisa och handleda andra yrkeskategorier i psykologisk behandling

Psykologer handleder ofta andra yrkeskategorier i tillämpningen av olika psykologiska behandlingsmetoder. Under inslagen ges en fördjupning kring olika frågeställningar vid psykologisk behandling via annan behandlare.

Metodutveckling och kvalitetssäkring

Psykologer arbetar ofta med metodutveckling och kvalitetssäkring inom landsting eller andra verksamheter. Momentet belyser hur psykologiskt metodutvecklings- och kvalitetssäkringsarbete kan läggas upp.

De fördjupande inslagen för psykologer ges dels inom ramen för psykoterapeutprogrammet (övriga studerande får samtidigt egna yrkes specifika fördjupningar) och dels utöver psykoterapeutprogrammet (övriga studerande har ingen parallell undervisning).

Bengt E Westling

Docent i klinisk psykologi

Programansvarig för utbildningen

2015-12-18